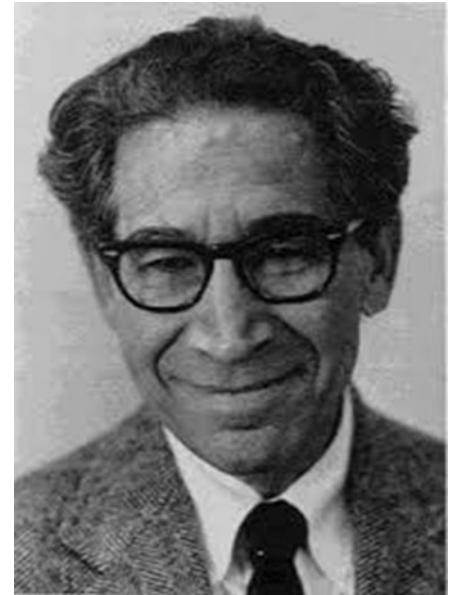

Sociální psychologie 7

PhDr. Kateřina Bartošová, Ph.D.

Kognitivní disonance

- Leon Festinger
- Dorothy Martin – sekta
- Nudné úkoly – 1-20 dolarů
- Odlišnosti (rozpory) ve struktuře kognitivních prvků (elementů) vyvolávají tendenci k redukci nebo eliminaci zjištěných rozporů.

Rozšiřující videa

- <https://www.youtube.com/watch?v=korGK0yGIDo>

Sociální skupiny

Seskupení (agregát) x skupina

Seskupení

Seskupení (agregáty) = shluky lidí, které vyvolávají dojem celku jen na základě vnějších okolností, jako je fyzická blízkost, vykonávání stejné činnosti nebo jiných znaků

Příklad?

Sociální skupina

Sociální skupina je soubor dvou nebo více jedinců, kteří mají nějaký společný cíl, ideologii, strukturu, systém norem a sankcí

členy skupiny spojuje

- vzájemná komunikace
- normy
- vzájemná očekávání
- společně vykonávaná činnost

Druhy sociálních skupin

- Podle velikosti:

malé

velké

- Podle povahy vazby mezi členy:

primární

sekundární

- Podle pozic členů a jejich vzájemných práv a povinností:

formální

neformální

- Podle způsobu, jakým je jedinec se skupinou spjat:

členské

nečlenské

- Podle přesvědčení člena skupiny o svém členství:

„in-group“ skupiny (člověk se považuje za člena skupiny a používá v souvislosti s ní výrazu MY)

„out-group“ skupiny (člověk necítí s příslušnou skupinou zhora nic společného, distancuje se od těch, které označuje výrazem ONI)

Referenční skupina

Rysy malé sociální skupiny

- Společná činnost
- Společný cíl
- Členové se vzájemně znají
- Komunikace tváří v tvář
- Ve skupině existují meziosobní vztahy
- Skupina sdílí stejné hodnoty
- Ve skupině jsou rozděleny role
- Existují skupinové normy a sankce

K zamyšlení

- Jak vzniká a funguje skupina ?

Vývoj skupiny

Tuckman :

- 1. Formování** Charakterizuje ji závislost a orientace. Lidé se seznamují navzájem a s úlohou. Převládá úzkost členů a jejich nejistota z hlediska spolupatříčnosti k skupině.
- 2. Bouření** Typickým znakem je konflikt a emocionalita. Členové skupiny se snaží prosadit a docílit toho, aby skupina uspokojovala jejich osobní potřeby.
- 3. Normování** Charakterizuje jej soudržnost a výměna. Vytvářejí se společně sdílené postoje, hodnoty, rolová očekávání, způsoby konání.
- 4. Optimální výkon** Charakterizuje jej produktivní řešení problémů a vykonávání skupinových úloh. Vztahy jsou stabilizované, stejně jako efektivní chování v prospěch celku.
- 5. Ukončení** Je to fáze rozchodu. Členové se uvolňují ze sociálně emocionálních vazeb a aktivit zaměřených na plnění úloh skupiny.

Vývoj skupiny

Richard L. Moreland a John M. Levine:

socializaci jako sérii fází, které se od sebe odlišují změnou rolí.

1. **fáze pátrání**. Jedinec v pozici potenciálního člena. Skupina vyhledává lidi, kteří by pro ni mohli být přínosem při dosahování skupinových cílů. Jedinec vyhledává skupinu k uspokojování osobních potřeb.

2. Jedinec se stává novým členem skupiny, tzv. **fáze socializace**. Skupina se snaží, aby jedinec přispěl k dosahování společných cílů. Jedinec mění skupinu tak, aby umožňovala uspokojování jeho osobních potřeb.

3. **Fáze udržení**, jedinec je řádným členem skupiny. Probíhá vyjednávání rolí. Skupina určuje členu specializovanou roli. Jedinec se snaží vystupovat z pozice role, která mu umožňuje maximalizovat uspokojení jeho osobních potřeb.

Když obě strany považují svůj vzájemný vztah za méně výhodný a úroveň závazku z obou stran klesne pod kritérium rozcházení se, dojde k divergenci.

4. **fáze resocializace** – snaha, aby vztah byl opět pro obě strany výhodný. Zvýší-li se úroveň závazků nad úroveň kritéria rozcházení se, dochází ke specifickému posunu role, ke *konvergenci*, a jedinec se opět stává řádným členem. Když závazky klesnou na úroveň výstupu, dochází k ukončení členství jedince ve skupině.

5. **fáze vzpomínání** - jedinec odchází (ex- člen). Ve skupině se utváří společně sdílený názor na přínos bývalého člena v dosahování cílů. Tento názor se stává součástí tradice skupiny. Podobně jedinec vzpomíná na to, do jaké míry skupina uspokojovala jeho osobní potřeby.

Skupinový vliv

- 1. Sociální facilitace - Norman Triplett
- Cyklisté
- Děti – chytání na háček

Sociální facilitace

- Micheals (1982)
- Hráči kulečníku

- Dobří hráči se před diváky zlepšili ze 71 % na 80 % a špatní naopak zhoršili ze 36 % na 25 %.

Sociální facilitace

- Při vykonávání jednoduchých a dobře zvládnutých (naučených) úkonů přítomnost jiných osob působí na výkon pozitivně.
- Při vykonávání složitých úloh a úloh, jejichž řešení nebylo dobře naučené, působila přítomnost jiných osob negativně.

Vysvětlení ?

Za přítomnosti jiných lidí se zvýší úroveň aktivace. Zvýšená úroveň aktivace má pak pozitivní vliv u dobře zvládnutých úkolů, kontraproduktivně působí při úkolech obtížných a ne zcela dobře zvládnutých.

(Zajonc, 1965)

Tři faktory, které ovlivňují :

- Vztah účinkujícího a přihlížejících, pokud jsou mezi nimi lidé nějak významní.
- Počet přihlížejících, ovlivnění je nelineární, s počtem osob klesá možnost tímto způsobem ovlivnit výkon
- Blízkost či častost kontaktů s přihlížejícími.

(Lanté; 1981)

Sociální zahálení

Max Ringelmann

- Snížení produktivity dělníků po jejich začlenění do skupiny

- jeden muž utáhne x váhových jednotek a n mužů $n \cdot x$ váhových jednotek
- Tři lidé síla jen 2,5 krát průměrný individuální výkon a osm tahalo za méně než čtyři osoby

Sociální zahálení

- B. Latané, K. Williams a S. Harkins
- hluk se s velikostí skupiny zvětšoval, ale ne v přímém poměru.

1 osoba 3,7 dyn/cm² / za osobu

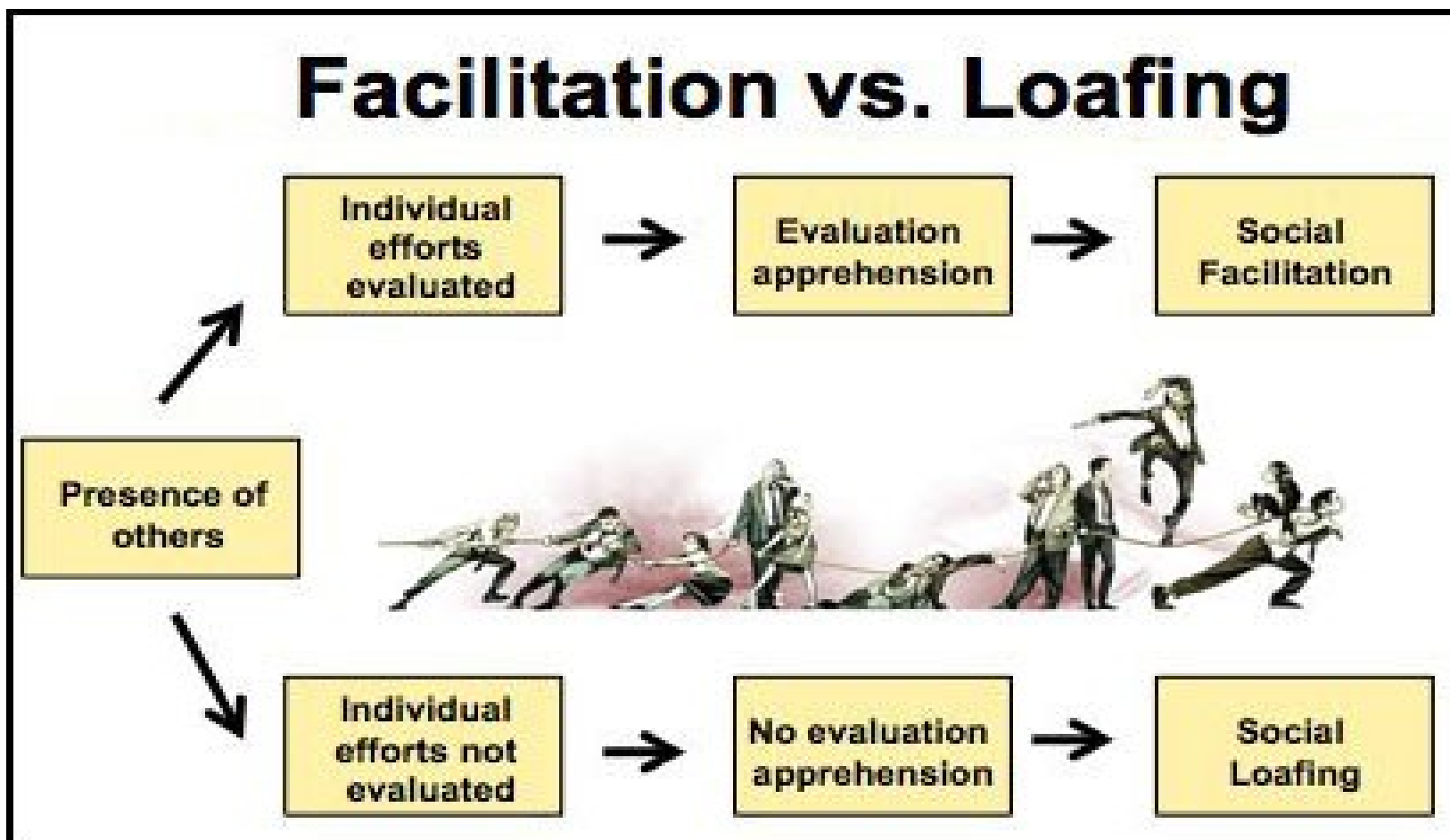
2 osoby 2,6 dyn/cm² / za osobu

4 osoby 1,8 dyn/cm² /za osobu

6 osob 1,5 dyn/cm² / za osobu.

Co s tím ?

Facilitation vs. Loafing

Jak předcházet sociálnímu zahálení?

Tři složky:

- viditelnost
- motivace
- týmovost

1. Viditelnost

- Zahálení mizí, pokud lidé vědí, že je jejich příspěvek možno identifikovat a měřit nezávisle na výkonech ostatních členů skupiny. (Rozdělit úkoly, Přiřadit sociální role, Monitorovat individuální příspěvky, Omezovat práci ve skupinách, pokud to není opravdu nutné)

2. Motivace

- přesvědčit jedince, že je jeho práce pro skupinu důležitá.

(Spolupráce: Každý má svou speciální úlohu, Obsah: Obsah úlohy je člověkem považován za důležitý, Volba: Možnost vlastního výběru sociální role ve skupině

3. Týmovost

- Význam přátelských vztahů (Seznamovacích akce, Teambuildingy atd.)

Rozšiřující zdroje

- <https://vimeo.com/4192258>